

U C

S Y D

Uddannelsesforbundet

Dannelse i praksis –
Andragogisk undervisning

Hvad, hvorfor og hvordan?

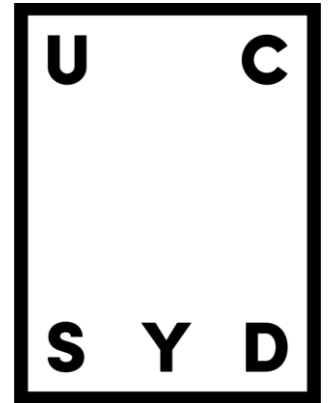
V/ Simon Schulin, fil.dr., Lektor,
UC SYD

Baggrund:
Simon, 52 år,
Laver mad og
spiller
saxofon

- **Fil.dr. i teoretisk pædagogik**
- **Master i vejledning**
- **Cand.mag. Filosofi**
- **Faglært kok**

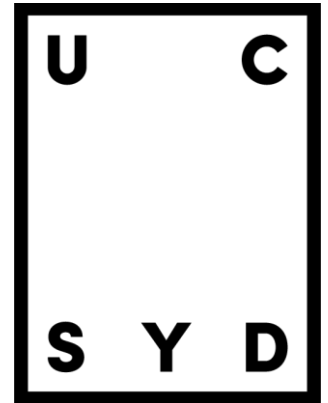
Lektor ved UCSYD, og uddanner vejledere og mentorer, forsker i dannelse og kompetenceudvikling, samt intelligens

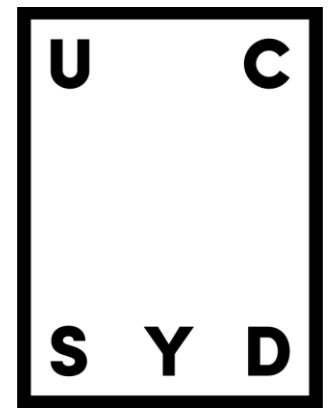
Er selv mentor, har såmænd skrevet en bog om det, bl.a. uddannet mentorer i Løkkefonden, Hold fast (EU)

Indhold

- **Problemet med livslang læring?**
- **Oplevelsen af ”manglende” kompetencer**
- **(Dannelses)-Erfaringen af at være kompetent**
- **Andragogik som læringsyn og motivation**

Først lidt baggrund...

- Livslang Læring tænkt som et positivt begreb, sammenlignelighed, opkvalificeret viden livet igennem
- OECD til EU
- Kompetence – lille begreb – stor betydning
- Montreal erklæringen 1960
- Stor betydning for hele indretningen, og dermed vores tænkning om målet for læring - kvantificerbart

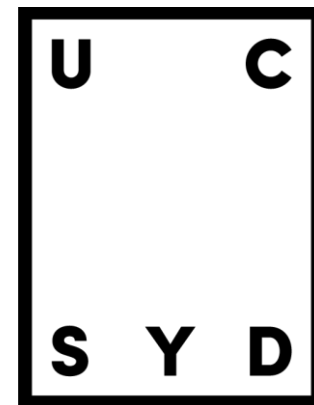

Livslang læring
– en politik der
styrer

Definitionen:

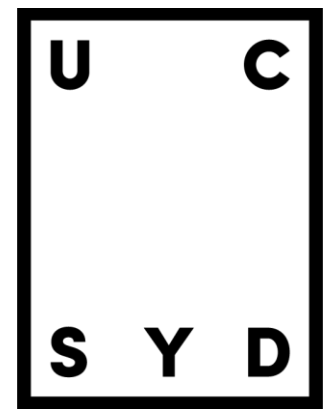
Livslang Læring (EU 2001): ”at livslang læring skal omfatte læring fra førskolestadiet til efter pensionering, herunder hele spektret af formel, ikke-formel og uformel læring. Endvidere skal livslang læring forstås som al læringsaktivitet, som man deltager i hele livet igennem, med det formål at forbedre viden, færdigheder og kompetencer i et personligt, borgermæssigt, socialt og/eller beskæftigelsesrelateret perspektiv. Endelig bør principperne i denne forbindelse være: Individet skal være centrum for læringen, og der skal lægges vægt på betydningen af reelle lige muligheder samt læringens kvalitet”.

Livslang læring: En pædagogisk forskydning?

- Sammenkoblingen mellem læring og (formel)kompetence og dermed et stærkere fokus på uddannelse som et pædagogisk styringsredskab er blevet udtalt med fremkomsten af konkurrencestaten.
- Har betydning for, hvordan **læring** (og undervisning) tænkes som en pædagogisk grundpræmis, der skal føre til **kompetencer**
- I det følgende argumenteres for, hvorfor dette fokus på kompetencetilegnelse er en af årsagerne til manglende deltagelse og motivation i "uddannelses-ræset".
- Men først endnu en EU definition, som vi alle er underlagt

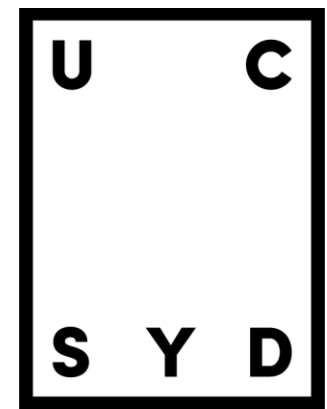
Livslang vejledning

- Vejledning, policydefineret som:

Livslang Vejledning (EU 2008): "Definitionen af vejledning som en fortsat proces, der sætter borgere i alle aldre i stand til gennem hele livet at gøre sig deres evner, kompetencer og interesser bevidst, at træffe beslutninger vedrørende uddannelse, erhvervsuddannelse og beskæftigelse og at tilrettelægge deres individuelle livsforløb med hensyn til læring, arbejde og andre omstændigheder, hvor man tilegner sig og/eller bruger disse evner og kompetencer. Vejledning omfatter individuelle eller kollektive aktiviteter vedrørende oplysning, rådgivning, kompetencevurdering, mentorordninger samt undervisning i de kompetencer, der er nødvendige for beslutningstagning og karriereplanlægning".

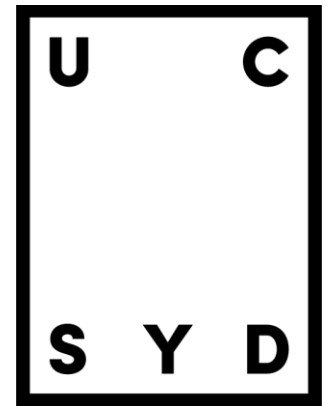
Kompetence

- **Kompetence:** Begreb, der opererer med læringsindikatorer som en beskrivelse af det, som (skal) undervises i og som forventes lært.
- Kompetencetilkegenlse er betingende for pædagogikken – og ikke omvendt.
- Kompetence er implicit et "mangelsyn" og kan være yderligere ekskluderende for de udsatte målgrupper. Begrebet er beskrivende og ikke konkret operationelt.
- Den udsatte vil oftest **opleve**, at de ikke har (alle) forudsætningerne for at kunne tilegne sig formelle kompetencer i et uddannelsesforløb.
- Og dette fører til en bred erfaring af ikke at passe ind. Denne erfaring bekræftes så igen af omverdenen og strukturen, altså selve uddannelsessystemet.
- Når evnen til at tilegne sig kompetencer i uddannelsessystemet er af så stor betydning, fremkommer en læringsetisk problemstilling i forhold til, hvilket syn det medfører på de som har svært ved eller manglende motivation til at tage sig en formel kompetencegivende uddannelse.
- Er man en uetisk medborger, hvis man ikke formår at indfri konkurrencestatens krav om kompetenceudvikling?

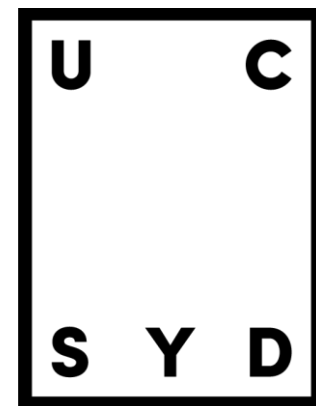
Kompetent

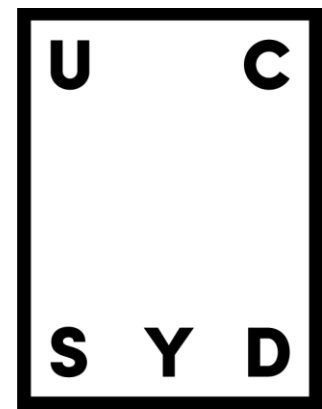
- **Kompetent:** Mestring af sig selv og sine praktiske færdigheder, herunder også anvendelsen og mestringen af sin tillærte (kompetence)viden i praksis.
- Det kompetente som en konkret kompetencemestring og praktisk anvendelse er afledt af erfaringen.
- Individet erfarer, hvad han eller hun kan, når denne praktiske del af deres liv tydeliggøres.
- Med andre ord: Fokus på hvad individet mestrer, hvor det er kompetent, er inkluderende og motiverende. Modsat fokus på kompetencer, som altid sættes op i mod et (lærings)-mål, og derved fokuserer man implicit på de ikkeeksisterende kompetencer.
- Fokus på det kompetente: Man vender så at sige læringskurven på hovedet

Dannelse og læring, samt udvikling af kompetent motiverende undervisning

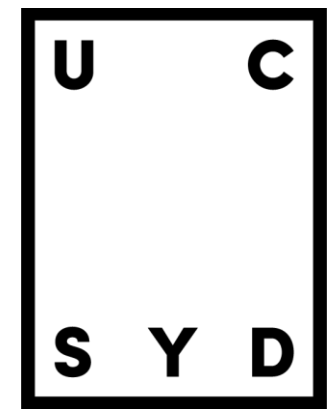
- Hvad er så kernen? Mit bud er, at vi skal til at "lære den unge voksne at lære af sine erfaringer". Vi skal "vende læringskurven på hovedet" og tage afsæt i det allerede kompetente. Det er mere inkluderende. Det er jo noget, de rent faktisk kan og mestrer.
- Det er ikke et *enten eller*, men et *både og*. Både formelle kompetencer og det kompetente har betydning
- Denne lavere søgning til formelle kompetencegivende uddannelser de sidste par år er IKKE kun et spørgsmål om små ungdomsårgange, by eller land, eller dårligt ry af en uddannelse. Der er *OGSÅ* forskningsmæssigt belæg for at hævde, at:
- "Konsekvensen med et så tydeligt formuleret læringsrationale er, at det ikke kun er en *push and pull-effekt*, hvor aftager-feltet trækker kandidater ud, og hvor de studerende skubber på for at gennemføre deres uddannelse hurtigst muligt. Sandsynligvis opstår der en *pull and withdraw-effekt*, hvor flere medborgere decideret ønsker at stå ved siden af konkurrencestaten" (Schulin 2019, 304)

Konklusioner

- Betydningen af kompetencetænkningen i livslang læring er blandt andet, at optikken forskydes fra uddannelsens og den menneskelige erfarings **formative** (dannelse) eksistens til et eksplicit **performativ**, hvor det er den menneskelige udførelse, konkurrence og fremvisning af sine kompetencer, der er det pædagogiske fokus.
- Når pædagogikken bliver performativ, er det ikke et tilfælde, men er netop en konsekvens af, at kompetence som en måleenhed i kombination med vækst, marked.
- Man inddrager ikke den unge voksnes brede livserfaring, som en del af motivationsopbygningen
- Denne performative pædagogik spores ganske konkret i form af "konkurrence" om bedste karakterer, pres på unge, konkurrence mellem uddannelsesinstitutionerne osv.

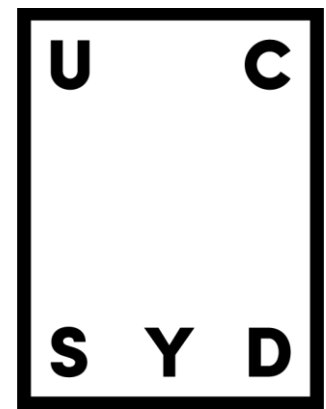

Konklusioner

- I denne forståelse er der en sandsynlighed for, at livslang læring, **dog uintenderet**, med dets fokus på karrierelæring, fokus på udviklingen medborgernes formelle, informelle og uformelle **kompetencer**, i både vejlednings- og uddannelsesinstitutionerne aktivt reproducerer udenforskab, eksklusion og udfordrer sammenhængskraften.
- Så hvad kan vi gøre for at få unge til knuselske uddannelsessystemet og hive sig selv op ved hårerene, med en indre motivation aldrig set sin lige tidligere? 😊
- Hvad kan vi så gøre ved det? Et bud til de unge voksne er i udgangspunktet at have en andragogisk tilgang til læring:

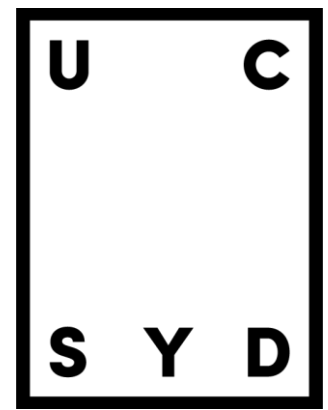

Andragogik, som motivation for læringsdeltagelse?

- Da undervisningen er rettet mod unge voksnes læring, kan de didaktiske greb med fordel funderes i *Andragogikken*
- Formuleret af Knowles (1975) og Illeris (DK, 2012), hvor fokus netop er på voksnes læring med særlig inddragelse af den erfaring som den voksne besidder. Hvilket kort betyder:
 1. Selvfølgelig bevæger sig fra en forståelse af sig selv som en afhængig person mod en forståelse af sig selv som et selvstyrende menneske
 2. Det akkumulerer en voksende erfaringsmængde, der i stigende grad bliver en ressource for læring
 3. Parathed til at lære vil i stigende grad blive orienteret mod udviklingsopgaver i forhold til dets sociale roller (erfaringen, red.)
 4. Perspektivet ændrer sig fra at være orienteret mod senere anvendelse af den erhvervede viden til umiddelbar anvendelse, og tilsvarende ændres orienteringen mod læring fra emneorientering til problemorientering (Illeris 2012, 560).

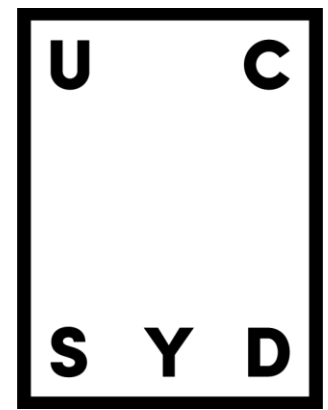

Andragogik, som motivation for læringsdeltagelse?

- Der er altså for underviseren en særlig pointe i at inddrage den studerendes erfaringer, som netop er bred, og der hvor den unge voksne studerende adskiller sig markant fra den unge elev.
- Der kan didaktisk oftest relateres til den unge voksnes (faglige) praksis og som minimum den unges (livs)erfaring. Denne særlige pointe i andragogikken er en selvstændig pointe i tilrettelæggelsen af didaktikken for unge voksne.
- Det betyder også, at den voksnes autonomi kan være i direkte konflikt med underviserens praksis, hvor den studerende bliver fortalt, hvad der skal læres (Illeris 2012):
- ”Men han (den voksne, red) er mere motiveret for at lære, hvad han selv føler behov for. I andragogikken lægges der derfor vægt på de voksne lærendes engagement i en analyseproces omkring eget læringsbehov”.

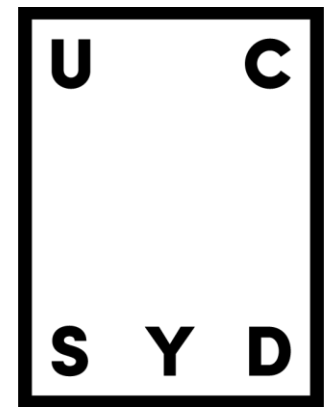

Motivation før læringsdeltagelse?

- At lære kan både være passivt – sker imens vi er i gang med praksis
- At lære kan også motiveres via ydre og indre motivation
- Underviser og vejleder kan **aktivt** udvikle motivation – det er spørgsmål om **teknik**
- **Manglende motivation hænger ofte sammen med, at vi alle fra tid til anden kan være ambivalente**
- **Hvordan kan man aktivt udvikle motivation?**

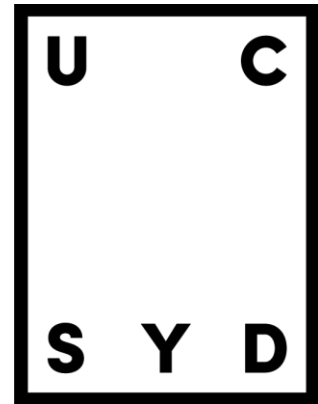

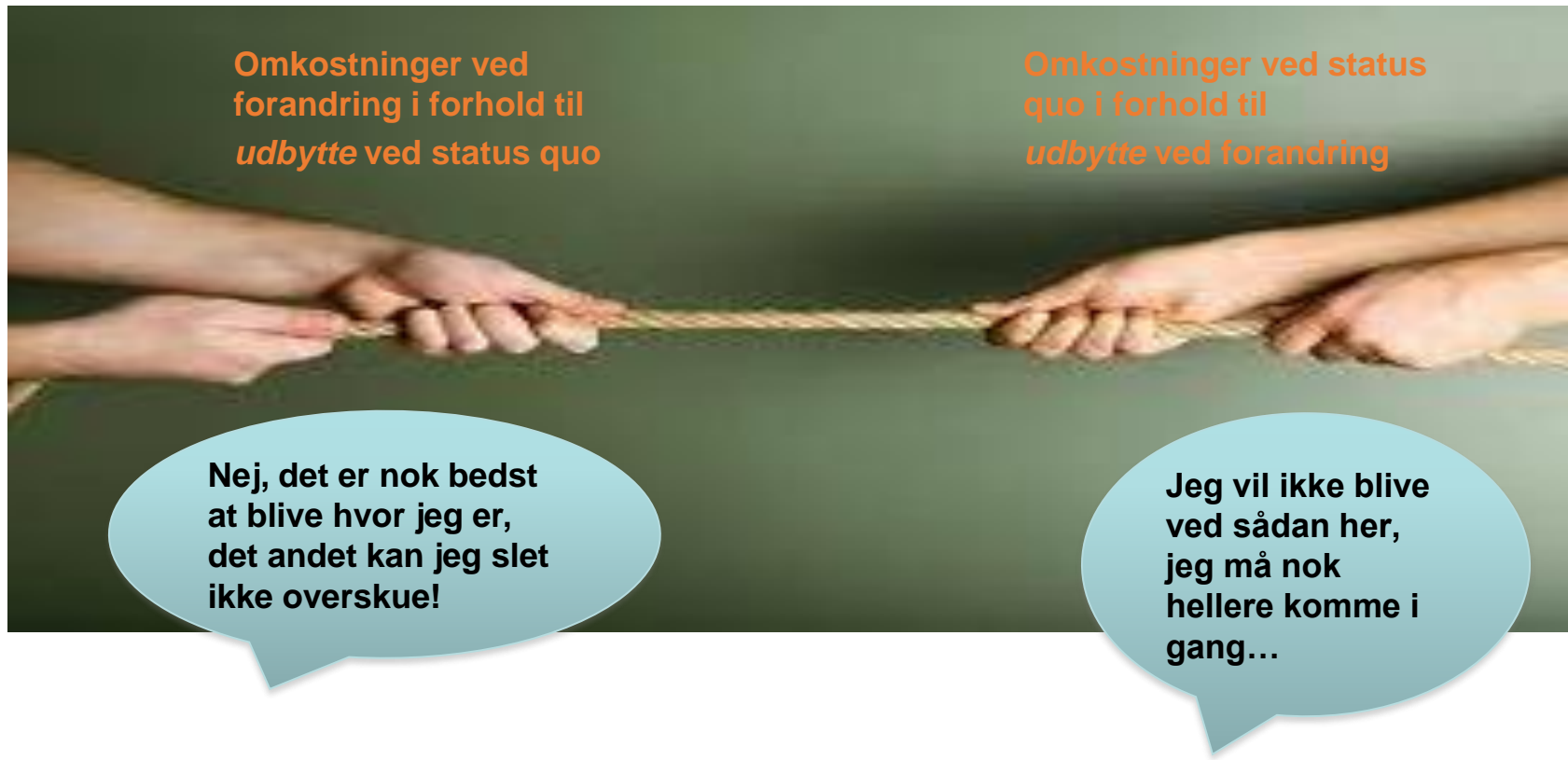
Motivation før læringsdeltagelse?

- Ambivalens (Ambi = 2, Valens = gyldighed)
- Konflikt hvor man både tiltrækkes og frastødes af en mulighed. Modsatrettede og usammenhængende følelser eller indstillinger overfor til eksempel uddannelse, som fastlåser personen
- Udtrykkes ofte som direkte eller indirekte modstand imod forandring
- Jeg vil, og jeg vil ikke
- Tegn på ambivalens: Ja, men (vil gerne stoppe, gøre, i gang, MEN!)
- Normalt aspekt af vores natur og er IKKE et tegn på manglende motivation

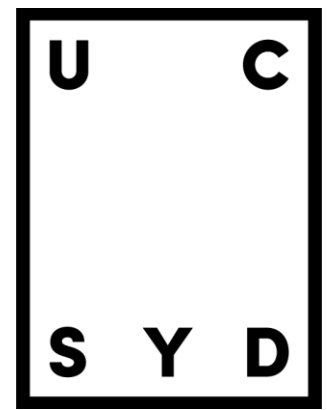

Ambivalens konkurrerende værdier, motivationsbalancen (Miller & Rollnick, 2004)

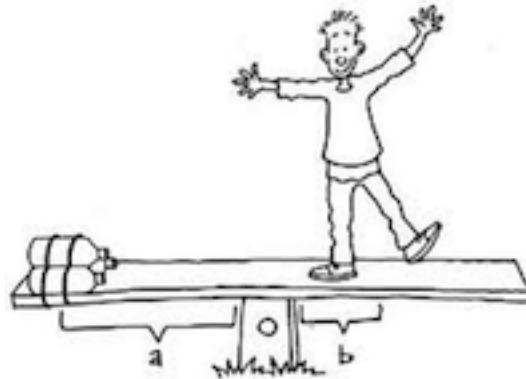

Modstand og forandring: En balanceret ambivalens i forhold til læringsmotivation

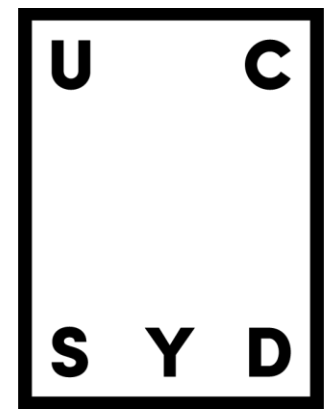
Modstandsadfærd:

Indsigelse
Afbrydelse
Benægtelse
Ignorering

Forandringsadfærd:

Ulemper ved status quo
Fordele ved forandring
Optimisme overfor
forandring
Hensigt om forandring

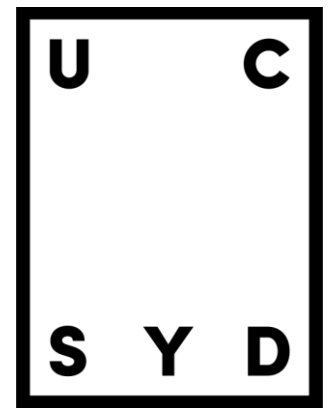

Motivation før læringsdeltagelse?

Tegn i samtalen og adfæreden på motivation, og væk fra status quo

- Mindsket modstand – mindre dissonans
- Mindre diskussion om problemet(erne)
- Beslutsom og mere afslappet
- Direkte forandringsudsagn
- Den unge spørger selv, hvad der kan gøres?
- Fremtiden bliver drøftet som en mulighed med det nye scenarie
- Eksperimenter: Der er evt. eksperimenteret med andre muligheder/handlen – forsøg på alternative veje osv.

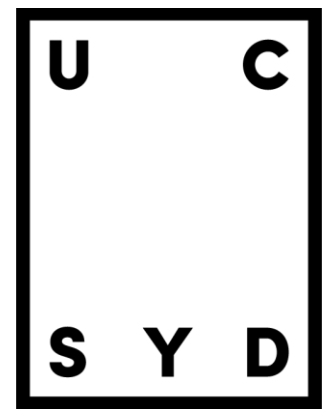

Motivation før læringsdeltagelse?

Opsummerende:

- Tag afsæt i det kompetente, det den unge voksne allerede kan. Det er inkluderende og minimerer modstanden mod uddannelse og læring.
- Det medfører tydeligere tilknytning mellem det kompetente og hen til "kompetencerne i et uddannelsesforløb" - de kan jo noget, så noget har de lært på et tidspunkt (gaming osv).
- Derved øges lysten til forandring pga. en følelse af mestring, eller potentiel mestring, vi taler "dem op" på noget, de rent faktisk kan og kan godt.
- Modstanden mod uddannelse minimeres og kan faktisk vendes til motivation, når ændringen erfares som værende realistisk.
- Start med slutmålet – relater undervisningen til deres erfaring, indslusningen. Er det dette du vil opnå?

Mange tak for jeres tid 😊

